

ban. Kialakulását a talajvíz magas állásának, vagy egy bizonyos mélységben elhelyezkedő összefüggő gyepvasérc-, mészkőpad- vagy iszapszint felett összegyűlt csapadékvíznek köszönheti. Termőértékét a humuszszint vastagságán kívül a vízzáró réteg mélysége, vagyis a termőréteg vastagsága adja meg. Ha a talajhiba 80 cm-en belül található, szükségtelen a bakhát készítése, a talajhiba egyszerű mélyfogatással megszüntethető. A 80 cm-nél mélyebben elhelyezkedő talajhiba megszüntetésére nincs megfelelő munkaeszközünk. Ilyenkor mindig a talajvizsgálat dönti el, hogy bakhátkészítéssel nyárfatermesztésre alkalmassá tehető-e a terület, vagy kezeljük továbbra is rétként.

Általában kiváló korainyár termőhelyek, hasznosításuk érdekében nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk. Az erdőgazdaság nyírségi táját jól ismerők bizonyíthatják, hogy a nagy fatömeget adó nyárasokat a jó minőségű réti talajon levő korainyárasok alkotják.

Befejezésül megemlítem, hogy a nyárfatermesztés széleskörű alkalmazása rövid idő alatt több és jobb minőségű faanyag megtermelését teszi lehetővé. Nem szabad azonban megfeledkezni a nagy lehetőség mellett a nagy felelősségről sem, amivel tartozunk létesítendő nyárállományaink sorsáért.



Az ERTI Erdészeti Gazdaságtani Osztályáról

DR. FARKAS VILMOS

A mai értelemben vett erdészeti gazdaságtan (ökonómia) intézményes művelése hazánkban 1951-ben, az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karán átszervezéssel létrehozott Erdőgazdasági Üzemtani Tanszéken kezdődött meg. A Tanszék teljesítőképességét kezdettől fogva erősen igénybe vette, csaknem kimerítette az üzemtan és a hozzá kapcsolódó tudományozakok (számvitel, statisztika, jogi ismeretek) oktatásának megalapozása, így kutatásra viszonylag kevés idő és energia jutott. Ezért az Országos Erdészeti Főigazgatóság kezdeményezésére 1957-ben az Erdészeti Tudományos Intézetben is elkezdődött az erdészeti gazdaságtani kutatás egy aspiráns beállításával, aki — 1961. óta kandidátusként — két segéderő közreműködésével főképpen a faállomány értékszámításának problémájával foglalkozik.

Múlt évben megindult és jelenleg is folyik az ERTI-ben az ilyen irányú kutatás jelentős megerősítése. Öt kutatóval és ugyanennyi segéderővel gyarapszik a létszám, s a korábbi csoport osztállyá bővül. Az Országos Erdészeti Főigazgatóság egyik folyó évi súlyponti feladatává tette az Intézetnek az erdészeti gazdaságtani kutatás előírt fejlesztésének végrehajtását.

Az ugrásszerű fejlesztés szükségességét főként két körülmény váltotta ki. Az egyik az, hogy az erdőgazdálkodás területén is egyre nagyobb igényeket kell támasztaniuk az erdőművelési, erdőtelepítési, erdőhasználati stb. módszerek és eljárások gazdaságossága, a beruházások gazdasági hatékonysága stb. tekintetében. A másik a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében a tudományos kutatás terén is — s ezen belül erdészeti gazdaságtani kutatás vonatkozásában is — kibontakozó együttműködés, amely az információk, módszertani tapasztalatok és kutatási eredmények kicserélésével, valamint a témák vizsgálatában alkalmazandó munkamegosztással gyorsabb előrehaladást tesz lehetővé a problémák megoldásában, mint ha mindegyik ország kutatói a többi országok kutatóitól elszigetelve, szervezetlenül végeznék vizsgálateikat.

A két körülmény egyidejű figyelembe vételével alakultak ki azok a kutatási témák és altémák, amelyeknek vizsgálatával a szervezés alatt álló osztály munkája megindult. Közülük három téma nemzetközi együttműködésnek is tárgya a KGST keretében. Tekintsük át röviden ezeket és az ERTI 1964. évi tématervében rajtuk kívül még szereplő témákat.

1. téma: *Az erdőgazdasági üzemek működésének elemzése és leszámolása.*

A meglehetősen tág határú téma körében elsősorban azokat a módszereket kívánjuk kidolgozni, amelyeknek a segítségével összehasonlíthatóvá lehet tenni különböző, illetve egymástól nem túlságosan eltérő erdőgazdaságok gazdálkodását a vállalati részlettervek felülvizsgálása, majd a ténylegesen elért eredmények elemzése során. Ezt a célt a következő altéma kívánja szolgálni:

a) *Az erdőgazdaságok természeti és gazdasági adottságainak összehasonlító vizsgálata.*

Ez jelenleg a gazdaságtani kutatás legfontosabb feladata, erre kell összpontosítani a kutatási kapacitás túlnyomó részét.

Az 1. téma körében még két altéma vár megoldásra, melyeket a KGST együttműködési keretében a bukaresti erdőgazdasági kísérleti állomással közös kimunkálásra kaptunk.

b) *Az értékesítés és eladás elemzése, és*

c) *A pénz- és hiteligazdálkodás elemzése*
című altémákat. Az előbbieken az ERTI, az utóbbiakban a bukaresti erdőgazdasági kísérleti állomás az altéma felelőse.

2. téma: *Brutto termelés, munkatermelékenység, munkabér.*

E téma körében az erdőgazdasági munka termelékenysége mérési módszerének kidolgozása a kutatás fő célja.

3. téma: *A matematikai módszerek alkalmazása az erdőgazdaság szervezési feladatainak megoldásában.*

A matematikai módszerek felhasználása főként a különböző műszaki megoldási lehetőségek, erdőhasználati, erdőművelési eljárások, beruházási variánsok stb. közötti választást kívánja gazdaságilag megalapozottabbá tenni, különböző optimumszámítások, köztük a lineáris programozás alkalmazásával. Ennek első lépéseként szükséges kutatási tapasztalatokat szerezni az erdőgazdasági termelés feltételei és eredményei közötti összefüggések matematikai ábrázolásában.

A nemzetközi együttműködésben szereplő fenti témákon és altémákon kívül hazai viszonylatú témaként tovább folyik a faállomány értékszámításának vizsgálata.

4. téma: *Az erdészeti értékbecslés gyakorlati módszereinek kidolgozása*

Az ERTI 1964. évi tématervében *Gazdaságos üzemszervezet és üzemnagyság vizsgálata* címmel is szerepel egy hazai viszonylatú téma. Ennek munkálására azonban egyelőre nem jut kutatási kapacitás.

Az erdészeti gazdaságtani kutatás fejlesztésével kapcsolatosan szükségesnek mutatkozott, hogy a folyó évben már vizsgálandó témák egy hosszabb időszakra előre tekintő témakeretbe legyenek foglalva, amely bizonyos áttekintést nyújt az erdészeti gazdaságtani kutatás problematikájáról. Készült tehát egy ilyen célt szolgáló *távlati kerettématerjavajavaslat* is, amely egyelőre tájékoztatást ad a kutatások évenkénti tervezéséhez, később pedig támpontul szolgálhat a minisztertanácsi jóváhagyással jelenleg érvényben levő távlati kutatási terv erdészeti gazdaságtani részének két év múlva aktuálissá váló megújításához. Kívánatos volna, hogy majd annak idején széles körű megvitatás előzze meg az új távlati terv gazdaságtani témáinak összeállítását.

Az ideiglenes, tájékoztató jellegű kerettématerv-javaslat öt fejezetbe foglalva sorolja fel a hazai szükségletből és a nemzetközi együttműködésből kifolyólag vizsgálandónak mutatkozó témákat.

Az *első* fejezet az *erdőgazdasági üzemek működésének elemzése és leszámolása* (tehát az előzőekben ismertetett, nemzetközileg is koordinált 1. sz. téma) körében végzendő kutatásokat tartalmazza. Itt a vizsgálatok zöme az erdőgazdasági tevékenység vállalaton belül ágazatonkénti elemzésére, az elemzés elveinek és módszereinek kidolgozására, és az erdőgazdaságok között tehető összehasonlítások módjainak kutatására irányul.

A *második* fejezet a *brutto termelés, munkatermelékenység és munkabér* című 2. sz. témának nemzetközi koordinálás során részletezett altémáit sorolja fel. E fejezet körében vár kidolgozásra az erdőgazdasági munka termelékenységének mérése, azzal az igénnyel, hogy üzemi és vállalati szinten (esetleg népgazdasági ágazati és nemzetközi szinten is) elfogadhatóan meg lehessen állapítani a termelékenység színvonalát és fejlődését. Ide tartozik a munkatermelékenység fejlődése és a munkabér növekedése közötti arány vizsgálata is.

A *harmadik* fejezet azokat a témákat és altémákat foglalja össze, amelyek az *értéktörvény hatásával és felhasználásával* kapcsolatosak. Ide tartoznak a termelőeszközök — közöttük az erdő — értékelésének (lásd a 4. sz. témát), a hozamok értékelésének, az ármegállapításnak, az önköltségszámításnak, az eredményszámításnak és a gazdasági hatékonyság megállapításának megoldandó erdőgazdasági problémái.

E fejezet körében igen fontos feladat a gazdasági hatékonyság mérési, általában vizsgálati módszereinek kidolgozása. Ide tartozik a matematikai módszerek (lásd 3. sz. témát) segítségével termelési és költség függvények, illetve lineáris programozás alapján gazdasági optimumok keresése, azután a különféle erdőgazdálkodási (erdőművelési, erdőhasználati stb.) módszerek és eljárások gazdaságosságának vizsgálata, pl. a fafajmegválasztással, az állományápoló vágások gyakoriságával, a vágásérettségi korokkal, a motorfűrészek használatával, a tuskókitermeléssel stb. kapcsolatos gazdaságossági kérdések. Ide tartozik továbbá a beruházások (erdőfeltárás, gépesítés stb.) gazdasági hatékonyságának, valamint a termelőerők és termelési feladatok vállalaton belüli és erdőgazdaságok közötti optimális elosztásának problémája.

A *negyedik* fejezet a *vállalati tervezés* problémakörét kívánja felölelni. Ide sorolhatók a vállalati részlettervek erdőgazdaságok közötti összehasonlíthatóságát, a tervezés egyszerűsítését stb. szolgáló vizsgálatok.

Az *ötödik* fejezet az *erdőgazdasági számvitel fejlesztése* érdekében végzendő kutatások számára kíván helyet biztosítani. Ide tartoznak pl. a tartalmi és rendszerezési igények a termelési folyamatok gazdaságosságának vizsgálatához szükséges adatszolgáltatás terén, továbbá az adatszolgáltatás bővítésével és gyorsításával kapcsolatosan a lyukkártyás eljárások alkalmazhatóságának megvizsgálása.

A *hatodik* fejezet a kifejezetten *üzemszervezési* (új szervezet létrehozására, illetve a meglévő üzemi szervezet módosítására irányuló) kutatások számára készült. Ide sorolható pl. a „Gazdaságos üzemszervezet és üzem nagyság vizsgálata” című, fentebb már említett téma.

A vizsgálatra szoruló *erdészeti* gazdaságtani problémák közel sem teljes felsorolásából is látható, hogy kutatnivaló van bőven, s minden bizonnyal a gyakorlat szakembereinek megítélése szerint is sok közöttük a sürgős megoldásra váró kérdés. Indokolt tehát az öt kutató munkálkodására Sopron székhellyel tervezett osztály kutatói létszámát a január 1-én meglévő 3 főről mielőbb 5 főre

emelni, és leküzdeni azokat a nehézségeket, amelyek a két üres kutatói állás betöltésével kapcsolatosan előreláthatólag felmerülnek.

Az Erdészeti Gazdaságtani Osztály feladatai és szervezése tárgyában készített — előzőekben vázlatosan ismertetett — javaslatot, illetve jelentést az ERTI Kutató Tanácsa az Országos Tervhivatal, az Országos Erdészeti Főigazgatóság s az Erdészeti és Faipari Egyetem képviselőinek részvételével 1963. december 4-én tartott ülésén megvitatta.

Az ülésen számos hozzászólás támasztotta alá az erdészeti gazdaságtani kutatás iránti igény megnövekedését. Javaslatok hangoztak el a távlati keret-tématervben felvázolt problematika kiegészítésére. Ilyenek pl. a tipológiára épült erdőművelés gazdasági hatékonyságának megítélése, az ipar igényének a fatömeg mennyiségi jellemzője felé végbemenő eltolódásából származó gazdaságtani problémák, a vágások nagysága és a gépesítési fok, illetve általánosabban megfogalmazva a kisüzemi és nagyüzemi módszerek alkalmazásának gazdaságossági kérdései, az erdőtelepítésben a beerdősítésre még érdemesnek tekinthető határtermőképességű területek gazdasági kritériumának meghatározása.

Megállapítást nyert az is, hogy a gazdaságossági vizsgálatokat ma már nem lehet nélkülözni az ERTI különböző osztályai által beállítandó termelési kísérletek tervezése és kiértékelése során sem.

A Kutató Tanács elfogadta a megvitatott programot a kutatás további fejlesztésének és munkájának alapjául.

Ami a program végrehajtását illeti, bármennyire is kívánatos volna minél több témát venni egyszerre munkába, ennek határt szab a rendelkezésre álló kutatási kapacitás nagysága, a szétforgácsolódás veszélye, a témák kutatásában bizonyos logikai sorrend betartásának szükségessége, végül erdészeti gazdaságtani ismereteink jelenlegi állása. Ezért helyes az a határozat, hogy a kutatási teljesítőképességet a cikk elején felsorolt témákra s azokon belül főleg az egyik altémára, az erdőgazdaságok természeti és gazdasági adottságainak összehasonlító vizsgálatára kell összpontosítani. Indokolt erre kissé bővebb magyarázatot adni.

Nincsenek megvitatva, leszűrve és rendszerezett összefoglalásban közzétéve a hazai erdőgazdálkodás gyakorlatából meríthető gazdaságtani tapasztalatok. Még kevésbé váltak ismertté és dolgozták fel az ilyen tárgyú külföldi tapasztalatokat. Ismereteink tehát több tekintetben hiányosak, vagy nem eléggé szilárdak, így az első évek kutatómunkája közben viszonylag sok időt kell fordítani ismereteink megbízhatóságának kritikai felülvizsgálására, látóköreink bővítésére, a kutatási módszerek kialakítására és nyelvtudásunk fejlesztésére, hogy mielőbb behozhassuk az erdészeti gazdaságtani kutatás terén elől járó országokhoz képest bekövetkező több éves elmaradásunkat.

Ezt nemcsak azért kell nyíltan megmondani, hogy világosan lássuk az intenzívebb kutatás megindításának kezdeti körülményeit, hanem azért is, hogy megértsük annak a lehetőségnek szerény voltát, amellyel egyelőre a gyakorlat gazdaságtani problémáinak eldöntéséhez segítséget tudunk nyújtani.

A cikkben ismertetett kutatási program fő jellegzetessége és célja az erdészeti tevékenység gazdasági hatékonyságának mérésére és fokozására szolgáló módszerek keresése az erdőgazdaságban. Közvetlenül vagy közvetve erre irányul a már munkába vett, valamint a távlati kerettématervben felvázolt valamennyi téma kutatása.

A gazdálkodás ugyanis — a szó szoros értelmében — megfontolások sorozatából áll, melyek eredményeképpen afelől határozhatunk, hogy mit, mire, mikor és milyen mértékben használjunk fel az üzemi feladatok teljesítésének

(vagy egyéb célok elérésének) szolgálatában. A termelőerők (termelőeszközök és munkaerő) mindenkor korlátozott mennyiségben állnak a gazdálkodó egység rendelkezésére, ugyanakkor rendszerint többféle célra s térben és időben is többféle változat szerint használhatók fel. A legkedvezőbb változat kiválasztása összehasonlítást tesz szükségessé, az összehasonlítás lehetősége pedig megkívánja az egyes megoldási változatok várható termelőerő-felhasználásának és eredményének mennyiségi, illetve értékbeli számszerűsítését. Figyelembe véve ennek során az idő-tényezőt is, amennyiben a szóba jövő változatok ebben a tekintetben is eltérnek egymástól. A termelőerők korlátozott mennyiségéből fakad annak szükségszerűsége is, hogy az erdőgazdaságok adottságainak figyelembevételével keressük a termelőerők és a termelési feladatok erdőgazdaságok közötti elosztásának gazdasági hatékonyság tekintetében országos szinten legkedvezőbb arányát.

A problémák megoldása az erdészeti üzemvezetést, vállalatvezetést és felsőbb irányítást hivatott szolgálni a lehetőségek közötti választás gazdaságtani megalapozásának tökéletesítésével, és ezen keresztül a gazdálkodás eredményességének fokozásával. Nem egyszerűek a problémák, de valóban megvannak, és erdőgazdaságunk további fejlődése sürgeti megoldásukat. Reméljük, hogy főhatóságunk eddig is élvezett segítségével és az erdőgazdaságok e helyről kért támogatásával sikerül eredményt elérni.

82

Camping-lehetőségek az Őrségben és ennek erdészeti előfeltételei

CEBE ZOLTÁN

Az utóbbi időkben a lakosság megoszlása az egész világon megváltozott, hatalmas méreteket öltött a falusi lakosság vándorlása a városok — főképp egyes ipari centrumok — felé, és így ezek lakossága rendkívüli módon megnövekedett. Városaink túlszűfoltak, terjeszkedési lehetőségeik kicsinyek, a házak magassága nő, az utcák relatív szűkülnek, mind kevesebb és kevesebb levegő, élettér jut egy emberre. Szűkülnek a zöld térségek, idegesebb lesz az élettempó. A modern építészet próbál ezen segíteni, nagy falfelületű házakat épít, jobban térbe helyezi az épületeket, de sajnos ennek a törekvésnek határt szab a városok meglévő út- és közműhálózata, a gazdaságosság.

Növekszik az életszínvonal, mind több és több közlekedési eszköz áll az emberek rendelkezésére. A film, televízió idegen tájakat hoz, felkelti az érdeklődést, felébreszti az emberekben a vágyat az utazás, a megnyugtató, zajnélküli, pihenést adó természetes életmód iránt. Kívánják az ellentéteket, a mindennapi élet és a pihenés körülményei közt.

Mindezek szükségképpen felvetik az utazás, hétféligi üdülés, idegenforgalom kérdését. Előreláthatólag már a közeljövőben megindul nálunk is az áramlás a vidék felé, és előre szükséges tudnunk, hogy milyen igényeket, szükségleteket kell biztosítanunk, hogy zavartalanul ki tudjuk elégíteni.

Az utazásoknak két nagy csoportjára számíthatunk: a) idegenforgalom, b) belső földi üdülő- és turistaforgalom.

Vizsgáljuk meg ezt a két utazási formát általánosságban és az Őrségre vonatkozólag.

a) Idegenforgalom.

Ez is két fő csoportra oszlik. 1. Luxus idegenforgalom. Ennek lebonyolítása az idegenforgalmi szervek feladata. Előfeltétele a tökéletes szállodarendszer, teljes összkomfort, autó- és motor-service, üzemanyag ellátás, magas szintű szórakozási lehetőség és valami különleges látnivaló (képzőművészeti alkotás, értékes rom, természettudományi érdekesség). 2. Turista jellegű idegenforgalom. Kisebb igényű, egy-